

vetkezeti Kongresszuson, s ott fogok adatokat gyűjteni nyíregyházi felolvasásomhoz.³

Remélve, kellemes nyarat töltöttél, maradok őszinte barátod

OL P 1441. Darányi család levéltára (eredeti).

¹ Bernát István (1854—1942), agrárpolitikus, a Magyar Gazdaszövetség igazgatója, később elnöke, a *Magyar Gazdák Szemléje* szerkesztője.

² Ekkor jelent meg a szerb kereskedelmi szerződés aláírásáról szóló kormány-kommüniké (l. *Köztelek*, 1910. augusztus 20.). A Szerbiával 1910. július 14—27-én kötött kereskedelmi szerződés (1911: II. tc.) egyébként az 1908-asnál alacsonyabban, 15 000 szarvasmarhában és 50 000 sertésben állapította meg 1917-ig bezárólag az évi behozatali kontingenst. Az összkontingenst az időközben megkötött román szerződés emelte meg.

³ Nyíregyházán 1910. szeptember 17. és 24. között a Szabolcs vármegyei Gazdasági Egyesület fennállásának 50. évfordulója alkalmával ipari és mezőgazdasági kiállítást rendeztek, melynek egyik védnöke Károlyi volt. Ugyanott tartották szeptember 20-án a Magyar Gazdaszövetség nagygyűlését, amelyen Károlyi is felszólalt a húsbehozatal kérdéséről (l. *Köztelek*, 1910. szeptember 24.).

21. APPONYI ALBERT KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1910. október 9.)

Kedves Mihály!

Vettem a f. h. 12-én tartandó értekezletre szóló meghívást,¹ de e meghívás olyan irányt jelez, amelyet én végzetes tévedésnek tartok. Én a magam részéről pártolom a pénzügyminiszter javaslataiban kifejezésre jutott eszmét — sőt tovább megyek: szerintem az összes — birtokba még nem vett földalatti kincseket állami tulajdonná akarnám nyilvánítani. Nincs a véletlen ezen kedvezményeihez természetes joga a földbirtokosnak, mert azokat nem fizette meg a föld árában, nem termékenyítette munkájával. Ezek tisztán a természet előre nem látott ajándékai, melyeket a közjó számára minden jogsérelem nélkül lehet lefoglalni. Az államnak pedig szüksége van tetemes új jövedelmekre, hogy kulturális és szociális feladatainak megfelelhessen. Én már a koalíciós kormány idejében folyton abban az irányban dolgoztam, hogy bányatörvényünket — a már megszerzett jogoknak tiszteletben tartásával — ilyen radikális irányban alakítsuk át. Az idők fejlődése ezt követeli, aki annak ellentáll, hogy az állam egy nagy keretű szociálpolitika eszközeit megteremthesse, hogy a szeszből — tehát a tömegek megmérgezéséből — nyert jövedelmet leszállíthassa és mással pótolhassa, az kihívja maga ellen a fejlődés megmásíthatlan törvényeinek erejét és elsodor-tatik. Nem szeretném, hogy Magyarország földbirtokosai ilyen helyzetbe jussanak és reásholgáljanak a merev osztályegoizmus vádjára.

Ha a 12-én tartandó értekezletre eljövök, úgy ezeket a gondolatokat fogom ott hangoztatni. Részletes információt Kossuth Ferencnél nyerhetsz; keresd őt föl, mielőtt tovább mész egy — szerintem — igen veszedelmes úton. Én holnap visszautazom Eberhardra.²

Igaz barátod

MTAK Ms 4744/93. (eredeti).

¹ A *Köztelek* 1910. október 8-i számában jelent meg Károlyi aláírásával, „Felhívás a magyar földbirtokosokhoz!” címmel az OMGE tiltakozása a bányajoggal (a petróleum, földgáz, kálisó kincstári kiaknázásával) kapcsolatos új törvényjavaslat ellen és a meghívás az október 12-én tar-

tandó értekezletre. „Az ásványolaj-félékről és a földgázról” szóló 1911: VI. tc. 1911. jan. 17-én nyert szentesítést.

² Apponyi Pozsony megyei birtoka, kastélya és kedvenc tartózkodási helye.

22. KÁROLYI MIHÁLY JUSTH GYULÁHOZ

(Budapest, 1910 körül)

Igen tisztelt Barátom!

Amidőn az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagjainak bizalmából az elnöki széket elfoglaltam, célul tűztem magam elé, hogy az egyesület anyagi és erkölcsi felvirágoztatására minden [tőlem] telhető módon közre fogok hatni. E célt legeredményesebben úgy vélem előmozdíthatni, ha az intelligens magyar gazdatársadalomnak mentől szélesebb rétegeit igyekszem az egyesület körébe és az OMGE szolgálta jó ügy támogatására megnyerni.

Mert szégyenkezve kell bevallanunk, hogy hazánk tehetősebb gazdái távolról sem részesítik gazdatársadalmi intézményeinket abban a támogatásban, mely az autonóm testületek létének és sikeres munkálkodásának egyedüli alapja kellene, hogy legyen és amely lelkes támogatás a hatalmas Német Birodalom és Franciaország, sőt a kicsiny Svájc, Dánország vagy Németalföld gazdatársadalmi testületeit nagyra növelte és velük együtt az illető országok mezőgazdaságát is felvirágoztatta.

Az agrárius Magyarország első gazdatársadalmi testületének, a vezetésem alatt álló Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek mindössze ötödfélezer tagja van, holott a hivatkozott külföldi példák arányában legalább kétszer, sőt háromszor akkora gárdának kellene zászlónk alatt tömörülnie. Egyesületünk nagy fontosságú hivatását: a magyar mezőgazdaság érdekeinek bátor, kitartó és erélyes védelmét kellő súllyal és a biztos siker kilátásával csak úgy töltheti be, ha az egész hazai gazdatársadalom vállvetett támogatására és ez alapon megfelelő, függetlenségét minden irányban biztosító anyagi erőre támaszkodhatik.

Mindazoknak tehát, akik mezőgazdasági érdekeink gondozását szívükön viselik, hazafias kötelességük az OMGE-t, a magyar mezőgazdaságnak ezt a fellegvárát, tehetségükhöz képest erősíteniök, legelső sorban pedig a törvényhozó testületek gazdatagjaira hárul az a fontos hivatás, hogy befolyásukat a közügyek irányításában a mezőgazdaság javára érvényesítsék és már csak példaadás kedvéért is egytől-egyig a mi lobogónk alá tömörüljenek.¹

Erre való hivatkozással szabadjon Hozzád is, tisztelt Barátom, ama kérelemmel fordulnom, hogy a jelen soraimhoz mellékelt tagsági kötelező nyilatkozat kitöltésével és címemre (Budapest, IX., Köztelek utca 8. szám) leendő visszajuttatásával egyesületünk tagjai sorába belépni és közérdekű munkásságunk sikerét hathatós közreműködéssel is előmozdítni méltóztassál.

E kérelmem teljesítése reményében maradtam hazafias üdvözléssel és igaz nagyrabecsüléssel

őszintén tisztelő híved:

OL Filmtár, Justh-hagyaték, 14 541/804—805. (fotokópia).

¹ Emlékirataiban pontosabban is megfogalmazza akkori törekvését: „Én új és más rétegeket akartam bevonni, egyesíteni akartam az OMGE-t a Károlyi Sándor-alapította Gazdaszövetséggel. E fúzió személyi kérdéseken hiúsult meg. Sikerült mégis a tagok számát csaknem ötezerre felhajtanom. De szándékom volt ezt a számot 20 000-re felvinni.” (*Egy egész világ ellen*, 34.)